

Gümnaasiumi valikkursuse

„Koostööoskused XXI sajandi kiirelt muutavas keskkonnas“ kava

Kursuse lühikirjeldus ja vajalikkus

Kursus „Koostööoskused XXI sajandi kiirelt muutavas keskkonnas” on oluline ühiskondlikult aktiivse ja teadliku inimese kujunemiseks ning seda saab pakkuda valikkursusena gümnaasiumiastmes. Õppeaine raames saadakse oskused, mis on vajalikud hakkamasaamiseks erinevates koostöösituatsioonides, sh igapäevaseks toimetulekuks koolis, peres, sõprade hulgas ja tulevases töös nii tööandja kui ka töövõtjana.

Pole võimalik ennustada, milline on maailm homme ning millised koolis õpetatavatest teadmistest ja oskustest osutuvad tulevikus noore jaoks kõige olulisemaks. Kuid ühes ollakse üksmeelel – koostööoskuste roll inimese edukuses kasvab. Kui vaadata ettevõtete ootusi, siis tegelikult juba täna on koostööoskused enim nõutud oskus töökuulutustes – pole vahet, kas otsitakse inseneri, IT spetsialisti või disainerit. Koostööoskuste õpetamine ning lõimimine muude õppeainetega on ka Eesti hariduspoliitika oluline väljakutse.

Kursuse käigus õpitakse ja harjutatakse tehnikaid ja põhimõtteid, mis on vajalikud hea koostöö ning toimiva suhtlemise hoidmiseks ja tugevdamiseks (iseenda mõtete ja tunnetega hakkama saamine, suhtlemisoskused keerulistes olukordades, kohanemine muutuvas keskkonnas). Samad põhimõtted toimivad ka kultuuride vahelises suhtlemises.

Kursuse läbinu oskab võtta vastutust suhete juhtimisel ning oskab leida rahumeelseid lahendusi erinevates suhtlemissituatsioonides. Seejuures arendatakse õpilastes suhete hoidmist, koostööd väärtustavat eluhoiakut ja probleemide lahendamise oskusi. Koostööoskuste arendamise käigus õpivad noored iseennast paremini tundma ning oma soove väljendama teist osapoolt austaval viisil. Enda tunnete ja mõtete teadliku juhtimise oskust peetakse tänapäeva psühholoogide poolt kõige olulisemaks oskuseks, et elada õnnelikku ja täisväärtuslikku elu.

Programm on innovaatiline, see tähendab, et ta baseerub uusimal teadmisel inimese ja inimgruppide toimimisest, sisaldab mitmeid elemente neuroteadusest ning uudseimatest teadmistest koostööoskuste vallas. Programm on loodud selliselt, et anda kõige olulisemad ja universaalsemad oskused, mis aitavad inimesi kõikide erinevate suhete juhtimisel.

Teooria on põimitud kogemusõppega – tehnikaid harjutatakse koos paarilisega või väikestes gruppides ning analüüsitakse nende mõju enesetundele, mõtetele ja koostööle. Õpitav materjal

esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja õpilase igapäevaeluga seostatult. Arutluste ja grupitööde käigus areneb õpilaste suutlikkus väljenduda selgelt ja asjakohaselt nii kõnes kui kirjas.

Koostööoskused XXI sajandi kiirelt muutuv keskkonnas oskuste õpetusel on tihe seos teiste õppeainetega, tuginedes ajalooteadmistele ning toetades eesti keele, ühiskonna- ja inimeseõpetuse õppimist.

21. sajandi oskuste õpetaja läbib eelnevalt koolituse. Et toetada koostööoskuste õpetamist kogemusõppe vormis on õpetajal koolituse käigus võimalik koostööoskuste tehnikaid ise kogeda ja areneda. Õpetaja toetamiseks klassiruumis on loodud õppevideod, õpetaja käsiraamat ja õppematerjalid tunnis kasutamiseks.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Kursuse eesmärk on toetada tervikliku, iseseisva ja teisi arvestava inimese kujunemist, taotledes, et õpilane arendab oma suhtlemisoskusi, samuti koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi ning mõistab nende rakendamise võimalusi igapäevases elus võttes teadlikult vastutuse oma käitumise ja otsuste eest.

Kursuse „Koostööoskused XXI sajandi kiirelt muutuv keskkonnas” õppe- ja kasvatusesmärgid toetavad järgmiste üldpädevuste kujunemist: kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne- ja kodanikupädevus; enesemääratluspädevus; suhtluspädevus; õpipädevus ja digipädevus.

Kursust läbiv õpitulemus

Õpilane:

- 1) teab inimeste vahelise suhtlemise kirjeldavaid olulisimaid alusteoriasid, koostööoskuste mõisteid ja põhimõtteid;
- 2) arendab oma suhtlemisoskusi, samuti koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) mõistab koostööoskust kui suhete juhtimise oskust ja oma võimalusi suhete juhtimisel igapäevaelus;
- 4) oskab teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides;
- 5) oskab analüüsida suhete kujunemist ning toimimist ja mõistab üksikisiku vastutust suhteprobleemide lahendamisel;
- 6) arendab loovust ja edenemismõtteviisi (ingl k. *growth mindset*);
- 7) saab aru inimeste väärtushinnangute erinevustest ning oskab nendega arvestada;
- 8) teeb vahet erinevustest arusaamisel ning erinevuste aktsepteerimisel;
- 9) analüüsib ja hindab oma erineva käitumise tagajärgi ning kasutab omandatud oskusi suhete juhtimiseks.

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab rakendada koostööoskuste alaseid teadmisi praktilistes elusituatsioonides;
- 2) oskab teadlikult kasutada iseenda analüüsimise tehnikaid;
- 3) oskab võtta vastutust oma suhete eest;
- 4) oskab valida käitumisstrateegiat vastavalt olukorrale;
- 5) arendab analüüsivõimelist mõtlemist, oskab püstitada eesmärgi, võtta vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 6) austab erinevate suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust;

Õppesisu

Õppeaine kursus koosneb neljast osast ning kokkuvõtvast osast. Moodulid järgnevad üksteisele nii, et iga eelneva teema läbimine toetab järgmises osas omandatavaid teadmisi ja oskusi. Moodulite juures väljatoodud tundide maht on soovituslik.

Kursus baseerub unikaalsel teaduspõhisel lähenemisel, mis näeb koostöösuhte vundamendina kõigepealt iseendast arusaamist ning alles seejärel teiste mõistmist ning ühise lahenduse leidmist.

Kursuse mooduleid ühendav tehnika on (negatiivse) kogemuse „lahti pakkimine” ehk *kogemusruut*. Programm baseerub isikliku kogemuse analüüsil. See on aluseks enesest arusaamisele ning seejärel iseenda teistele arusaadavaks tegemisele. Programmi käigus areneb aktiivse kuulamise oskus. Oluline on mõistmine, et inimeste kogemused on erinevad ning me ei pea nendega nõustuma, kuid üksteise kogemuse mõistmine võimaldab leida lahendusi ning märkamatult on paranenud võime paremaks koostööks.

Moodulid

1. Teadlik mina.

Iseendast aru saamine ja vastavate praktiliste harjutuste sooritamine aitab eneseanalüüsi tulemusel jõuda enda käitumist juhtivate teguriteni ning kujundada enesemääratluspädevusi. Selles moodulis keskendutakse oma kogemuse (sh faktide, mõtete, emotsioonide ja soovide) analüüsi tehnikatele.

Käsitletakse sotsiaalsete pädevuste seoseid tulevase pere- ja tööeluga.

2. Kirjeldav mina.

Õpitakse tehnikaid, mille abil muuta edastatav sõnum läbipaistvamaks, terviklikumaks ning teisele osapoolale paremini arusaadavaks. Erinevaid situatsioone kujutavaid praktiliste harjutuste läbiviimine ning analüüsimine kujundab õpilaste sõnumi edastamise oskust teisest osapoolast lugupidaval viisil.

3. Mõistev mina.

Selles osas keskendutakse teiste inimeste valikute ja käitumise mõistmisele. Harjutatakse aktiivse kuulamise oskusi ning teisest inimesest arusaamist ilma oletuste, eelarvamuste ja hinnanguteta. Õpitakse vahet tegema erinevustest arusaamisel ja erinevuste aktsepteerimisel. Samuti õpitakse, kuidas aidata teisel inimesel kirjeldada tema mõtteid, tundeid ja soove väljendada.

4. Tunnustav mina.

Õpitakse märkama ja välja tooma koostööpartnerites positiivset ning seeläbi koostöösuhet tugevdama, kasutades ära ning ehitades sellele osale, mis juba töötab soovitud viisil.

5. Õppimisvestlused

Programmi lõpuks omandavad osalised oskuse koostöösuhet arendavaid vestlusi läbi viima. Niinimetatud õppimisvestlus koosneb iseenda kogemuse teadvustamisest, selle kirjeldamisest teisele inimesele arusaadaval moel, oskust kuulata ja mõista teise osapoolse kogemust samas olukorras. Selle teadmise baasilt leitakse koos lahendus, kus mõlema osapoolse huvid on arvestatud, ilma kompromisse või mööndusi tegemata.

Õppetegevus

Valikkursus „Koostööoskused XXI sajandi kiirelt muutavas keskkonnas” eeldab õpilase aktiivset osalemist õppes. Kursuse vältel saavad õpilased rakendada tunnist saadud teadmisi praktiliste igapäevaelus ettetulevate ülesannete lahendamisel. Ülesanded on seotud igapäevase eluga, mis võimaldab situatsioone ja olukordi õpilastel paremini mõista.

Õppeprotsessis on olulisel kohal arutelu, diskussioon, rollimäng, rühmatöö, praktilised ülesanded, väitlus, info ja juhtumite kriitiline analüüs jms. Õppeprotsessi käigus omandavad õpilased probleemide püstitamise ja nende lahendamise oskused.

Hindamine

Hindamisviis valitakse kooli eripärast lähtudes. Võimalikud on kõik erinevad hindamisviisid, mis toetavad õppija arengut. Hinnatakse koostööoskuste rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele.

Hindamisel võtab õpetaja arvesse õpilase aktiivsust tunnis, hinnatakse praktiliste tööde täitmise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel, **juhtumianalüüsi, kus hinnangu aluseks on põhjuslike seoste loomine ja argumenteerimine**. Hinnatakse arutluse, argumenteerimise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat tööd, osalemist rühmatöös ja aruteludes.

Kursus „Koostööoskused XXI sajandi kiirelt muutavas keskkonnas“ lõpeb kokkuvõtva hindamise või arvestusega, mis hõlmab kogu kursuse materjali.